

Bäumlér Ede (1941–2019)

2019. január 4-én elhunyt Bäumlér Ede, a Gamma Műszaki Zrt. volt műszaki igazgatója, a XX. századi katonai sugázmérő műszerek fejlesztésének meghatározó alakja.

Villamosmérnökként végzett, szakmai pályáját a Telefongyárban kezdte. Kollégáival együtt digitális sokcsatornás telefonrendszer fejlesztésével foglalkozott. Később új kihívásként 4 évig a Nemzeti Színházban hangtechnikusként dolgozott, majd 35 éven át tanított akusztikát a Színház- és Filmművészeti Főiskolán.

1972-ben került a Gamma Művekbe, amelynek izotóp laborjában előbb nukleáris ügyintéző volt, majd technológiai csoportvezetővé nevezték ki. Munkája során korszerűsítette a besugárzók technológiai rendszerét. Ezt követően áthelyezték a dozimetriai laborba csoportvezetőnek. Akkoriban a Gamma akár havi 50 katonai sugázmérő műszert gyártott, igen szigorú átvételi követelmények mellett.

Újabb előrelépést jelentett a pályáján, amikor 1982-ben a katonai speciális fejlesztések csoportvezetőjévé nevezték ki. A sugázmérőkön kívül hozzá tartozott a vegyjelzők, atomrobbanás-paraméter mérők, a meteorológiai felszerelés elektronikájának fejlesztése is. A '80-as évek második felében irányításával a Gamma Művek alkotógárdája – a Prof. Dr. Solymosi József vezette BME Fizikai Kémia Tanszék radiológiai laboratóriumával együttműködve –, egy sor eljárási szabadalmat dolgozott ki (kormeghatározás, béta-sugárzás mérése magas gamma háttérben, légi sugárfelderítés, járműfedélzeti sugárfelderítés stb.), amelyek a később a polgári védelem által alkalmazott SVJ, SZÉM sugázmérők működésének alapjait jelentették.

A Haditechnikai Intézet (HTI) által fejlesztetett, több találmányt is hasznosító IH-90-es sugárszint- és szennyezettségmérő műszert a Magyar Honvédség rendszeresítette. Ezzel a műszerrel méréseket végzett a csernobili atomerőműnél is.

Az 1990-es évek elején az IH-32-es járműfedélzeti sugázmérővel ugyancsak eredményes kísérleteket végeztek, de ennek a műszernek a sorozatgyártására – a vegyi védelem akkori leépítése, illetve a Gamma Művek felszámolása miatt – nem került sor.

Bäumlér Ede az újjászervezett Gamma Műszaki Rt.-nél előbb a katonai szakág vezetője, majd, az orvosi nukleáris profil megszűnése után, 1998-tól műszaki igazgató lett.

A '90-es évtized közepének fő fejlesztései a határra telepített sugárkapuk, valamint a HTI-vel közösen fejlesztett IH-95-ös sugárszint- és szennyezettségmérő műszer, amelyet a mai napig rendszerben tart a Magyar Honvédség. Ez a berendezés a Bäumlér Ede, Erdős Kálmán,

Gujczer Árpád, Illés Zsolt, Nagy László, Németh Ferenc, Pintér István, Plachtovics György, Sarkadi András, Solymosi József, Szabó Endre által készített *Univerzális radioaktív sugázmérő műszer és eljárás, valamint rendszer-technikai elrendezés mérés-határának kiterjesztésére* című, közös HTI–Gamma–BME Fizikai Kémia Tanszék szolgálati találmányt hasznosítja. Ezzel a műszerrel 1997-ben nyerte a HTI és a Gamma első ezüstérmét a Genfi Találmányi Világkiállításon (Bäumlér Ede és a szerző személyes részvételével). Bäumlér Ede, további eszközök fejlesztőjeként, a pályája során még hat díjat vehetett át.

A 2000 utáni időszakban érdeklődése – a katonai sugárkapuk és az élelmiszerek radioaktív szennyezettségét értékelő berendezés mellett –, a légi sugárfelderítés felé fordult. 2005-ben a Magyar Honvédség rendszeresítette találmányát, a helikopterre függesztett légi sugárfelderítő konténeret.

Ezt megelőzően 2004-ben úttörőként, sikerrel vettünk részt Prágában, egy pilóta nélküli sugárfelderítő repülésen, amin a funkciójában és méretében csökkentett konténerváltozatot használtuk.

Vezetésével fejlesztették ki az egyedi „BNS-298 DECO felületi betaszennyezettség-távadó intenzív gamma-háttérben történő mérésekre” készült műszert, amit a Paksi Atomerőmű 2003-üzemzavara után a fal szennyezettségének mérésére, a dekontamináció hatásosságának ellenőrzésére használtak fel a Somos Kft. szakemberei.

2009-ben megromlott egészségi állapota miatt mentesítették a műszaki igazgatói feladattal járó terhelés alól, de tudományos igazgatóként 2013-ig továbbra is részt vett a fejlesztésekben.

Hobbija a vitorlázás volt, amit – amíg egészsége engedte – versenyszerűen művelt.

Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Sugárvédelmi Szakcsoport éves konferenciáin 1985 óta szinte minden évben beszámolt valamilyen fejlesztési eredményéről. A szakcsoport 2013-ban neki ítélte a Sugárvédelmi Emlékérmét.

Rendszeresen publikált a Haditechnikában. Szakmai, műszaki cikkei mellett érdeklődése az utóbbi időben a hadtörténelem felé is fordult. (Lapunk hasábjain utolsó írása, *Az eltírtolt gáztámadás az olasz fronton az I. világháborúban* címmel, 2017/3. számunkban jelent meg.)

Tervei között szerepelt egy szakcikk publikálása a drónokra szerelt sugázmérőkkel történő felderítés lehetőségeiről. Ennek megírását azonban halála megakadályozta.

(Dr. Pintér István nyugállományú alezredes)